

اهمیت ارزیابی گواهی فوت پزشکی صادر شده توسط پزشکان

دکتر انسیه ابراهیم نژاد

کارشناس پزشک خانواده

معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی گیلان

علل مرگ در گواهی فوت :

- کلیه بیماری ها
- وضعیت های بیماریزا
- صدماتی که مستقیما منجر به مرگ شده اند و یا به وقوع آن کمک کرده اند.
- شرایط حادثه، خشونت هایی که سبب ایجاد چنین صدماتی شده اند.

علت زمینه ای مرگ:

- علت زمینه ای مرگ، بیماری یا آسیبی است که زنجیره وقایع منجر بیماریزا که بطور مستقیم به مرگ منتهی می شوند را شروع میکنند یا شرایط حادثه یا خشونتی است که باعث آسیب کشنه می شود.

فرم بین المللی گواهی پزشکی فوت

فرم بین المللی گواهی پزشکی علت فوت (که به عنوان گواهی فوت شناخته می شود) توسط **سازمان جهانی بهداشت** برای گواهی کردن فوت در تمام کشورها توصیه شده است یکی از استفاده های گواهی فوت این است که **چارچوبی برای سازماندهی تشخیص های بالینی** که برای اهداف بهداشت عمومی استفاده میشود فراهم می کند.

بخش‌های گواهی فوت

گواهی فوت به ۳ بخش تقسیم می‌شود:

بخش اول:

گزارش زنجیره علل منجر به مرگ

بخش دوم:

سایر وضعیت‌های قابل توجه که در وقوع مرگ مشارکت داشته اند اما علت مستقیم مرگ نیستند.

بخش سوم:

یک ستون برای ثبت فاصله زمانی بین شروع بیماری و مرگ.

فرم بین المللی گواهی پزشکی فوت

قسمت سوم: فاصله زمانی بیماری تا وقوع مرگ	علل فوت قسمت اول زنجیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند. الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است. ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است. د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است
.....	

فرم بین المللی گواهی پزشکی فوت

قسمت سوم: فاصله زمانی بیماری تا وقوع مرگ	علل فوت قسمت اول
یک سال سه سال بیست سال	<p>زنجیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند.</p> <p>(الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است نارسایی کلیه</p> <p>(ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است سندروم نفریتیک</p> <p>(ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است. دیابت شیرین</p> <p>(د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است</p>
سه ماه	قسمت دوم: سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند.
	(ه). ایسکمی پای راست
	(و).....

نحوه تکمیل گواهی فوت

بهترین راه برای به دست آوردن آمار مرگ و میر با کیفیت خوب، تکمیل گواهی فوت توسط یک پزشک متبحر است. گواهی فوت توسط پزشکان گلد استاندارد تولید داده های علت مرگ در نظر گرفته می شود میزان مهارت یک پزشک در تشخیص بیماری ها و شرایطی که به مرگ یک فرد منجر می شود بستگی به عواملی مانند :

- آموزش دریافت شده توسط پزشک
- تجربه او در صدور گواهی فوت
- پشتیبانی در بیمارستان در قالب پرونده های بالینی
- تجهیزات تشخیصی و نحوه تکمیل گواهی

علل کیفیت پایین گواهی فوت

- فرصت ناکافی پزشکان برای یادگیری گواهی فوت
- عدم وجود امکانات تشخیصی اولیه در برخی از بیمارستان ها
- ضعف عملکرد بخش مدارک پزشکی که منجر به عدم دسترسی پزشکان به اطلاعات مورد نیاز

7 خطای مهم که درگواهی های فوت اتفاق می افتد

- 1- ثبت چند علت دریکی خط
- 2- عدم ثبت مدت زمان شروع بیماری و مرگ
- 3- وجود خطوط خالی بین زنجیره حوادث منجر به مرگ
- 4- استفاده از کلمات اختصاری.
- 5- دست خط ناخوانا.
- 6- توالی اشتباه و غیر محتمل از لحاظ بالینی.
- 7- شرایط بد تعریف شده که به عنوان علت زمینه ای مطرح شده است.

ثبت چند علت در هر خط

طبق دستورالعمل WHO ICD ، تنها یک علت باید در هر خط در یک گواهی فوت ثبت شود . هنگامی که بیش از یک علت در هر خط در گواهی فوت نوشته می شود، کد گزاران در تعیین توالی حوادثی که منجر به مرگ می شود، دچار مشکل شده و بنابراین تعیین علت زمینه ای فوت دشوار می شود

با این حال اگر چندین علت در توالی علل منجر به مرگ باشد و خطوط خالی کافی برای ثبت آنها وجود نداشته باشد، ممکن است نوشتن چندین علت در هر خط قابل قبول باشد . مهم است که در این موقع گواهی کننده ، توالی علل را با نوشتن "به علت" در بین بیماریهای نوشته شده در آن خط نشان دهد.

ثبت چند علت در هر خط

دستورالعمل تکمیل جدول: در صورتی که بیش از یک علت در یک خط ثبت شده باشد (این یک خطا است) ستون "بلی" را تیک بزنید. اگر در هر خط یک علت وجود داشته باشد، ستون "نه" را علامت بزنید.

اگر بیش از یک علت در یک خط ثبت شده باشد و گواهی کننده این توالی را با نوشتن «به علت» در بین علل نشان داده باشد ستون "نه" را علامت بزنید اگر بیش از یک علت در یک خط وجود داشته باشد و گواهی کننده از "به علت" در بین علل استفاده نکرده باشد و توالی نامشخص باشد ستون "بلی" را تیک بزنید (این یک خطا است).

ثبت چند علت در هر خط

علل فوت قسمت اول

قسمت سوم:

فاصله زمانی وضعیت تا وقوع مرگ

زنگیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند.

الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است.**خونریزی قلبی عروقی و پنومونی اکتسابی از جامعه**

ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است

ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است.

د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است

قسمت دوم:

سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده‌اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند.

.....
۵)

.....
و)

ثبت چند علت در هر خط

علل فوت قسمت اول	قسمت سوم: فاصله زمانی وضعیت تا مرگ
زنجیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند. الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است. فسردگی مغز ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است خونریزی خارج غشای مغزی ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است. شکستگی استخوان تمپورال د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است. ضربه بسته به سر بعلت برخورد ماشین با یک کامیون وانت در بزرگراه	۳۰ دقیقه ۳ ساعت ۳ ساعت ۳ ساعت
قسمت دوم: قسمت دوم: سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند.(۵)

مدت زمان تقریبی بین شروع بیماری و مرگ

دستورالعمل تکمیل جدول: اگر فاصله زمانی بین شروع بیماری و مرگ خالی باشد ، ستون "بلی" را علامت بزنید (یعنی تکمیل نشده و این یک خطأ است). اگر فاصله زمانی نوشته شده است، ستون "خیر" را علامت بزنید.

علل فوت قسمت اول

قسمت سوم: فاصله زمانی وضعیت تا وقوع مرگ

زنگیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند.

الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است. **خونریزی ریوی**

ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است. **سل ریوی پیشرفت**

ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است.

د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است

قسمت دوم:

سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده‌اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند.

۵)

و)

وجود خطوط خالی در زنجیره حوادث منجر به مرگ

دستورالعمل تکمیل جدول: اگر خطوط خالی در توالی علل وجود داشته باشد ستون «بلی» را علامت بزنید (این یک خطا است)
اگر توالی بصورت خطوط متواالی ثبت شده باشد ، ستون «خیر» را علامت بزنید

علل فوت قسمت اول

قسمت سوم:

فاصله زمانی وضعیت تا وقوع مرگ

زنگیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند.

الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است. **شوك کارديوژنيك**

ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است

ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است **سندروم حاد کرونری** نمیتوان امبولی ریه را رد کرد.

د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است.

قسمت دوم:

سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده‌اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند.

.....
.....

.....
.....

استفاده از کلمات اختصاری

پزشکان نباید از اختصارات به هنگام گواهی کردن فوت استفاده کنند زیرا استفاده از اختصارات در افراد مختلف ممکن است موجب برداشتهای گوناگون شود این احتمال وجود دارد که کد گزاران از اختصارات برداشت اشتباه بکنند و مرگ را به یک کد غیر مرتبط، مرتبط سازند

دستورالعمل تکمیل جدول: در صورتی که اختصارات در صدور گواهیفوت استفاده شده باشد (این یک خطای است) ستون بلی را علامت بزنید. اگر اختصارات استفاده نشده باشد ، ستون "نه" را علامت بزنید.

استفاده از کلمات اختصار

MI

HT

HONK

ESRD

K/C/O

HTN

DM

IHD

AAA

DEH

BHP

دست خط ناخوانا

گواهی های فوت باید به وضوح تکمیل شود تا کد گذاران و سایر کاربران بتوانند اطلاعات موجود در آن را بخوانند. با این حال بعضی از پزشکان دست خط ناخوانا دارند و این باعث می شود که کد گزاران به سختی بتوانند وضعیت نوشته شده در گواهی فوت را تشخیص دهند.

دستورالعمل تکمیل جدول: در صورتی که دست خط پزشک ناخوانا باشد (این یک خطا است) ستون بلى را علامت بزنید. اگر دست خط پزشک خوانا باشد ، ستون "نه" را علامت بزنید.

دست خط ناخوانا

17. CAUSES OF DEATH

Interval Between Onset and Death

I. Immediate cause : a.

جروح

Antecedent cause : b.

جروح

Underlying cause : c.

جروح

II. Other significant conditions contributing to death:

توالی اشتباه پا غیر محتمل از لحاظ بالینی حوادث منجر به مرگ

دستورالعمل تکمیل جدول: اگر توالی حوادث ثبت شده از لحاظ بالینی غلط یا غیر محتمل باشد ستون بلی را علامت بزنید (این یک خطا است) . اگر توالی درست باشد، ستون "خیر" را علامت بزنید.

توالی اشتباه و غیر متحمل از لحاظ بالینی حوادث منجر به مرگ

علل فوت	قسمت اول
فاسله زمانی وضعیت تا وقوع مرگ	زنجیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند.
.....	الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است. دیابت
.....	ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است پای گانگرن شده
.....	ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است. برونشیت مزمن
.....	د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است.
.....
.....
قسمت دوم:	
سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند.	
.....
.....

توالی اشتباه و غیر محتمل از لحاظ بالینی حوادث منجر به مرگ

قسمت سوم:	علل فوت قسمت اول
فاصله زمانی وضعیت تا وقوع مرگ	زنگیره‌ی واقعی، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند. الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است اورمی ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است کاتاراکت ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است بیماری ایسکمیک قلبی د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است.....
.....	قسمت دوم: سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند. ۵) ۶)

شرایط بد تعریف شده که عنوان علت زمینه ای مرگ وارد شده است

ثبت شرایط بد تعریف شده یا مبهم در گواهی فوت برای سلامتی عمومی هیچ ارزش ندارد و هیچ اطلاعاتی در اختیار تصمیم گیران و سیاستگزاران بخش سلامت در طراحی برنامه های بهداشتی پیشگیرانه قرار نمی دهد

این وضعیتها معمولا تحت عنوان کدهای غیر قابل استفاده (قبله عنوان "زباله") کدگذاری می شوند که به چهار نوع اصلی :تعلق دارند

علل زمینه ای غیر ممکن از جمله علائم و نشانه ها

علل بینابینی

حالت های مرگ (مانند ایست قلبی یا تنفسی)

علل نامشخص در یک دسته مرگ و میر بزرگتر (به عنوان مثال محل نامشخص سرطان یا آسیب، تصادف نامشخص)

شرایط بد تعریف شده که عنوان علت زمینه ای مرگ وارد شده است

نارسایی ارگان (مانند نارسایی قلب یا کبد) به عنوان علت زمینه ای مرگ پذیرفته نمیشود. بیماری یا وضعیتی که باعث ایجاد نارسایی ارگان می شود در صورت امکان باید عنوان علت زمینه ای وارد شود

همینطور واژه "septicemia" نباید به عنوان علت زمینه ای استفاده شود بلکه باید منشا عفونت مشخص شود (به عنوان مثال سقط عفونی یا پنومونی کسب شده از جامعه) ای موارد به عنوان علل بد تعریف شده شناخته میشوند و نباید استفاده شوند.

علائم و نشانه ها (مانند درد قفسه سینه، سرفه و تب) علائم هستند و به همین خاطر نباید در گواهی فوت استفاده شوند و بیماری یا شرایطی که باعث ایجاد آنها شده است باید گزارش شود

پزشکان نباید حالت مرگ را در گواهی فوت گزارش کنند. اینها شامل مواردی مانند "ایست قلبی-ریوی" یا "مرگ مغزی" می باشند.

در گزارش فوت فرد سالخورده باید از واژه های "پیری" یا "سن بالا" اجتناب شود. در صورت امکان پزشک باید یک علت مشخص در گواهی فوت وارد کند.

شرايط بد تعريف شده که بعنوان علت زمينه اي مرگ وارد شده است

دستورالعمل تكميل جدول: اگر شرايط بد تعريف شده بعنوان علت زمينه اي وارد شده باشد(اين يك خطا است)ستون "بله" را علامت بزنيد. همچنین مشخص کنيد چه نوع شرايط بد تعريف شده اي ثبت شده است اگر علت زمينه اي مرگ بد تعريف شده نيست ستون "خير" را علامت بزنيد.

شایط بد تعریف شده که بعنوان علت زمینه ای مرگ وارد شده است

قسمت سوم:	علل فوت قسمت اول
فاصله زمانی وضعیت تا وقوع مرگ	زنگیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند. الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است نارسایی قلبی تنفسی ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است (بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است).
.....	قسمت دوم: سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده‌اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند. ۵) و)

شرط بد تعریف شده که بعنوان علت زمینه ای مرگ وارد شده است

سایر خطاهای

علل خارجی مرگ

در گواهی فوت ناشی از آسیبها، مسمومیت و دیگر علل خارجی، شرایط مرگ باید به عنوان علل زمینه ای گزارش شود.

علت خارجی باید تا حد ممکن به جزئیات ذکر شود. مثلا، "تصادف با وسیله نقلیه مو توری" خیلی کلی است در عوض، "تصادف خودرو با عابر پیاده در شب" جزئیات مهمی برای پیشگیری فراهم می کند. در مورد خودکشی، ثبت ساده "خودکشی" به تنها یک کافی نیست و روش خودکشی نیز باید ذکر شود به عنوان مثال، "خودکشی به روش حلق آویز" یک توضیح واضح است.

علل خارجی مرگ

برای مرگهای ناشی از سوانح ، کد گزار باید جزئیات زیررا ثبت کند

محل صدمه و آسیب دیدگی

نوع صدمه و آسیب (مثلا پارگی ، سایش، شکستگی)

قصد از صدمه و آسیب (تصادفی، عمدی یا ناشناخته)

ماهیت صدمه و آسیب (مثل مرگ بطريق حلق آویز)

برای مرگ ناشی از مسمومیت، کد گزار باید جزئیات زیر را ثبت کند

مواد مورد استفاده

قصد از مسمومیت (تصادفی، عمدی یا ناشناخته)

عوارض جانبی روش های درمانی

علل خارجی مرگ

علل فوت قسمت اول

قسمت سوم: فاصله زمانی وضعیت تا وقوع مرگ

.....
.....
.....
.....
.....

زنگیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند.
الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است. **شوک ناشی از ضربه**
ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است. **شکستگی‌های متعدد**
ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده **تصادف کامیون با عابر**
د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است.

قسمت دوم:

سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند.
۵)
۶)

علل خارجی مرگ

علل فوت قسمت اول

زنگیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند.
الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است **سمومیت با دی اکسید کربن**
ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است **استنشاق گازهای خروجی خودرو به قصد خودکشی**

ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده است.....
د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است.....

قسمت دوم:

سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند.

۵)
و)

قسمت سوم:

فاصله زمانی وضعیت تا وقوع مرگ

.....
.....
.....
.....

سرطان‌ها

هنگام گزارش مرگ ناشی از سرطانها، لازم است اطلاعات دقیق در مورد تومور ارائه شود. اینها باید شامل :

- محل سرطان
- خوش خیم یا بد خیم بودن
- اولیه یا ثانویه بودن (اگر معلوم باشد) حتی اگر تومور اولیه خیلی قبل از مرگ برداشته شده باشد
- نوع بافت شناسی (اگر معلوم باشد)
- اگر محل اولیه نئوپلاسم ثانویه مشخص باشد، باید ذکر شود؛ برای مثال، کارسینوم اولیه ریه . اگر محل اولیه نئوپلاسم ثانویه نا معلوم باشد، باید در گواهی فوت ذکر شود محل سرطان اولیه نا معلوم است.

سرطان‌ها

علل فوت

قسمت اول

قسمت سوم:

فاصله زمانی وضعیت تا وقوع مرگ

.....
.....
.....
.....

زنگیره‌ی وقایع، بیماری‌ها، صدمات یا وضعیتی که به طور مستقیم سبب مرگ شده‌اند.
الف) آخرین بیماری یا وضعیتی که منجر به فوت شده است **آمبولی ریه**
ب) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت الف شده است **ترومبوز ورید عمقی**
ج) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ب شده **سرطان سیگموئید کولون**
د) بیماری یا وضعیتی که منجر به قسمت ج شده است.

قسمت دوم:

سایر وضعیت‌هایی که در وقوع مرگ مؤثر بوده اند اما منتج به علل اشاره شده در قسمت اول نشده‌اند.

.....
.....

روش های جراحی

اگر مرگ ناشی از عارضه یک روش جراحی باشد، نام روش جراحی باید شامل بیماری که جراحی برای آن انجام شده هم باشد؛ به عنوان مثال، آپاندکتومی برای آپاندیسیت حاد

بارداری و مرگ مادران

اگر در گواهی فوت چک باکس بارداری وجود داشته باشد باید تکمیل شود تا نشان دهد که فوت بهنگام بارداری یا ۴۲ روز پس از زایمان رخ داده است، اگر عامل مرگ بارداری باشد.

فشار خون بالا

ذکر این موضوع مهم است که فشارخون اولیه بوده است یا ثانویه به یکسری از بیماریهای دیگر (مانند پیلونفریت مزمن)

بیماریهای عفونی و انگلی

اگر عامل بیماری مشخص باشد باید در گواهی فوت قید شود. همینطور محل عفونت باید مشخص گردد در صورتی که معلوم باشد (بطور مثال دستگاه ادراری ، سیستم تنفسی)

سایر اشتباهات رایج

تغییرات در گواهی فوت بجز کشیدن خط بر متن اولیه استفاده از مایع غلط گیر یا سایر روشها که باعث پاک شدن متن اولیه شود روش مناسبی نیستند زیرا گواهی فوت یک مدرک قانونی است و تغییرات باید کاملاً واضح باشد